

LatAm v mezinárodním systému

Březen 2015

Latinská Amerika

- Státy amerického kontinentu jižně od USA – název se odvozuje od románských jazyků, kterými se zde hovoří
- Mimo ni stojí Belize, Guyana a Surinam
- Lze se také setkat s názvem Iberoamerika – ještě užší vymezení – pouze portugalsky a španělsky mluvící

Různorodost Latinské Ameriky

- Státy se liší:
- Velikostí
- Populací
- Ekonomickou rozvinutostí
- Složením obyvatelstva
- Geografickými podmínkami

Mezinárodní systém

- Pearson: *"obecný vzorec politických, ekonomických, sociálních, geografických a technologických vztahů, které určují světové dění."*
- Holsti: *"Mezinárodní systém může být definován jako jakýkoliv souhrn nezávislých politických entit - kmenů, městských států, národů či impérií - které jsou ve vzájemných interakcích se značnou frekvencí a řízených určitými pravidly."*

Regionální subsystém

- Mezinárodní systém v malém
- Společné geografické, etnické, historické, kulturní či sociální charakteristiky
- Geografické určení
- Chápání sama sebe jako regionu
- Chápání jako regionu z vnějšku
- Dostatečný počet interakcí (dlouhodobost, ne nahodilost)
- Počet aktérů není nutně omezen

Části regionálního subsystému LatAm

- Dle Atkinse:
- Mexiko
- Karibská oblast (Centrální Amerika, Karibik, Kolumbie, Venezuela)
- Zbytek jižní Ameriky
- Brazílie
- Alternativně – Karibik, Centrální Amerika, jižní Amerika, Andský region, Jižní cíp (roh)

Začleňování LatAm do mezinárodního systému

- V době objevení Ameriky roztržštěné říše
- Následně součástí evropských impérií
- V 19. století – zisk samostatnosti – evropský vliv
X vliv USA
- V ekonomické oblasti v té době stále dominance Evropy – odbytíště
- Další posilování USA
- Studená válka – prostor mocenského soupeření

Teoretické uchopení rozvoje zevnitř LatAm

- Po druhé světové válce – nespokojenost s hospodářským vývojem
- Koncept „podvyvinutosti“ (underdevelopment) – rozvinuté státy v ní udržují rozvojové
- Za špatné výsledky rozvojové části světa mohou externí vlivy – bohaté státy

Strukturalismus

- Výrazně spojen s ECLA
- Nejznámější Raúl Prebisch
- Strukturální nedostatky brání těmto zemím zapojit se do světového obchodu
- Další podmínky – geografické, klimatické
- „země je chudá, protože je chudá, bohatství plodí bohatství“
- Myrdal – začarovaný kruh chudoby
- Singer – Prebisch teorie – jádro versus periferie
- Řešení – strategie náhrady importu

Teorie závislosti

- Reakce na neúspěch strukturalismu, radikálnější
- Dos Santos, Cardoso
- Rozvoj jedné země je podmíněn rozvojem jiné země, které je první země ekonomicky podřízena
- Dependence vs. Dependency
- Kombinace marxismu a ekonomického nacionalismu
- Různé podoby TZ – teorie vykořisťování, imperiálního zanedbání a koncept závislého rozvoje

LatAm od 80. let

- Výrazná demokratizace v celém regionu, nové otázky – lidská práva, lidská bezpečnost...
- Snaha o provádění neoliberačních ekonomických reforem následována opětovnou větší rolí státu
- Z hlediska mezinárodních vztahů ale stále čelí marginalizaci (afrikanizace)
- Z politického hlediska stále „ruletakers“
- V nedávné době hospodářský růst ve většině států, ale 2014 zpomalení a stagnace
- Ženy v politice

Ekonomické prostředí

- Všechny státy regionu dnes zažívají období hospodářského růstu, i když některé s problémy
- Nejbohatší (dle HDP na hlavu) státy Mercosuru a Mexiko
- Nejchudší je region Střední Ameriky (vyjma Panamy)
- Problémem je nerovnoměrné rozdělení prostředků ve společnosti

Plurilaterální strategie

- Hledání partnerů po celém světě, především však triáda
- Liberální přístup, založení na uvolnění obchodních bariér
- Příkladem může být Chile již od dob Pinocheta (HDP na hlavu 13,000 USD) – výkladní skříň LA
- Volný obchod integrální součástí chilského modelu
- Obchod rozložen rovnoměrně mezi jednotlivá centra
- FTA jak s Evropskou unií, tak s USA
- K ekonomické výkonnosti i funkční demokracie
- Zkapitalizovalo všechny výhody – surovinové bohatství, paradoxně i malou velikost

Spojení se s USA

- Ve formě alespoň zóny volného obchodu
- Nejlépe se to podařilo Mexiku a státům střední Ameriky
- V případě Mexika pochopitelné, obchodně jako partner USA zcela dominují
- Vytvoření NAFTA – nejen FTA, některé další oblasti, na druhou stranu striktně intergovernmentální charakter
- Mexiko získalo privilegované postavení, mělo být „mostem mezi USA a LatAm)

Celohemisferická FTA

- Prostor volného obchodu od Anchorage po Ohňovou zemi
- Snaha vybudovat již od poloviny 90. let
- Diskuze ztroskotaly, dnes leží „u ledu“, USA raději přibírají bilaterální partnery
- Znovuotevření rozhovorů málo pravděpodobné

Subregionální integrace

- Bolívarský sen – již od 19. století
- Vlastní procesy od 60. let, nicméně jak ekonomicky, tak politicky byly paralizovány
- Dnes mnoho integračních seskupení, pohledně nepřehledné – nejdůležitější Mercosur a NAFTA
- Brazílie – snaha vytvořit Jihoamerickou FTA – upevnila by tím postavení regionální mocnosti – dnes ve formě UNASURu
- Oslabení představovaly ekonomické krize – Brazílie 1999, Argentina 2002

Partněři mimo hemisféru

- V zásadě možní tři – EU, Japonsko, nově Čína
- EU je největším investorem v LA (přesto LA tvoří jen zlomek celkových investic EU), ta je zajímavým trhem – soupeření s USA
- Vytváření FTA – Mexiko, Chile, ale obavy z Mercosuru
- Asijská karta – APEC – plánuje se FTA do roku 2020, nicméně stále spíše fórum – navíc je tam jen několik zemí z LA
- Čína – nový aktér, nicméně velmi dynamický, rychlý vstup, suroviny

Levice v LatAm

- „Růžový kontinent“ – řada levicových režimů
- Poptávka po levici - široká základna chudých voličů, kteří slyší na téma redistribuce
- Výrazně „pomohla“ krize v 90. letech – rostla nezaměstnanost i chudoba
- Sociální nůžky mají tendenci se svírat – Giniho index klesá

Pojetí levice v LatAm

- Po dlouhou dobu jí byly kladeny překážky k tomu, aby mohla volně soutěžit – vojenské vlády, intervence
- Důvodem často revoluční charakter
- Obavy elit o změnu socioekonomického řádu
- Po demokratizaci v 80. letech ztratila revoluční charakter
- K mocenskému etablování dochází nejprve na lokální úrovni – velká města

Podoba levice v LatAm

- Nelze generalizovat, v jednotlivých státech různé přístupy
- Umírněná x radikální, sociálnědemokratická x populistická
- Různé role lídrů, různá hierarchie
- Důležitá otázka – co je vlastně levice?
- Různá role státu v ekonomice a její regulaci
- Různý rozsah redistribuce příjmů

Zapojení do mezinárodního systému dnes

- Emancipace LatAm v mezinárodním prostředí
- Důraz na zapojení se do světového obchodu – problém zemědělství v rámci WTO
- Zapojení napomáhají vysoké ceny komodit
- Důraz na integraci uvnitř regionu, i když tato je často problematická

Asymetrická důležitost

- Stav, kdy jeden aktér je pro druhého výrazně více důležitý, nežli je tomu naopak
- Stav, ve kterém se nachází LatAm vzhledem ke svým obchodním partnerům, výrazně se týká například Mercosuru
- Velmi složité řešit
- Hospodářským růstem se ale latinskoamerickým zemím daří tuto situaci měnit